

خلاصه گزارش سی و نهمین جلسه شورای آینده‌نگاری و نظریه‌پردازی سلامت فرهنگستان علوم پزشکی جمهوری اسلامی ایران

پنج‌شنبه ۱۳۹۳/۱۰/۲۵

الف) مقدمه:

نظام سلامت، موظف است سلامت و جنبه‌های فردی و ابعاد اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و معنوی مربوط به آنرا مورد توجه قرار دهد، و با سیاستگذاری، اولویت‌بندی، برنامه‌ریزی و هدایت و کنترل خدمات لازم برای ارتقاء سلامت، جهت جلب اعتماد مردم تلاش کند.

اعتماد دارای ساختار، سطوح و اجزای مختلفی است که علاوه بر توجه به ابعاد شخصیتی و فردی، بایستی به زمینه‌های فرهنگی و اجتماعی نیز همزمان توجه شود. اعتماد یک مقوله روانشناختی - اجتماعی است و در همه ابعاد زندگی انسان نقش دارد. و اعتماد اجتماعی مهمترین رکن سرمایه اجتماعی و عامل مؤثر در پذیرش همدلی و نظم اجتماعی و تقویت سرمایه اجتماعی است.

در رویکرد بازار سلامت و ورود نظام سلامت برای کنترل بازار سلامت در چهار مرحله، خرید خدمت، تقاضا برای دریافت، مراجعه برای دریافت و دریافت خدمت تعریف می‌شود. یکی از موضوعات مهم و اثرگذار بر بازار سلامت فرآورده‌های دارویی است. در تحلیل مؤلفه‌های مربوط به تولید و مصرف دارو، علاوه بر تولیدکنندگان دارو، نقش جامعه پزشکی به ویژه گروه پزشکان بسیار برجسته است، پزشکان در هر چهار مرحله بازار سلامت و دارو تأثیر قابل ملاحظه دارند. همچنین این گروه بدلیل مقبولیت اجتماعی و موقعیت حرفه‌ای از عوامل کلیدی در اعتمادسازی و اطمینان بخشی جامعه محسوب می‌شوند.

در حال حاضر، مبالغ قابل توجهی از بودجه و سرمایه‌های کشور صرف امور دارو و درمان می‌شود. و بنظر می‌رسد بازار ناپایداری براین امر حاکم است، در وارد کردن، انتخاب، تجویز و مصرف دارو شاهد نا به سامانی‌هایی هستیم. هر چند در سامان بخشی این فرآیند مؤلفه‌های متعدد مثل، تولیدکننده‌ها، واردکننده‌ها، راهنماهای بالینی، منشور حقوق بیماران، سیاستها، استانداردهای ملی، سیمای بیماریها، و پاره‌ای مقتضیات فردی بیماران مورد تأکید هستند. ولی نقش، وظیفه و اهمیت جامعه پزشکی کشور بسیار اساسی است.

در رابطه با بحث تولید و مصرف دارو در کشور فرمایشات مقام رهبری راهنمای عملی و راهگشای مناسبی برای پاسخ به انتظارات مردم و برون رفت از این مشکل است، ایشان تولید داخلی، کار ایرانی و سرمایه ایرانی را مورد تأکید قرار می‌دهند و حمایت همگان را از این مهم می‌خواهند و به همه مردم خطاب می‌کنند که به سمت مصرف

تولیدات داخلی بروند، و در این خصوص وظیفه دستگاه‌های حکومتی و دولتی را مضاعف می‌دانند. از تولید کننده داخلی، چه مدیر، چه کارگر، چه سرمایه‌گذار می‌خواهند بر اساس اشاره دین مقدس اسلام کار را با کیفیت ارائه دهند. همچنین در کارکرد اثربخش نظام سلامت، قوانین و راهبردهای کلان وجود دارد. و سیاست‌های کلی سلامت ابلاغی مقام معظم رهبری در خصوص دارو و درمان، راهبرد کلان و گره‌گشای راهبردی این چالش می‌باشد. بنابراین برای حل این مشکل، وظیفه‌مندی همگان و تکلیف عمومی در اجرای سیاست‌های کلی سلامت ابلاغی مقام معظم رهبری، به ویژه بند ۵ سیاستها، فعال تر شدن نظام سلامت و نقش آفرینی جامعه پزشکی در حمایت عملی از تولید و مصرف فرآورده‌های دارویی و تجهیزات پزشکی داخلی ضرورت اجتناب‌ناپذیر می‌باشد.

فرهنگستان علوم پزشکی جمهوری اسلامی ایران، با درک پیچیدگی بحث دارو و درمان در کشور و اعتقاد به توانمندی‌های موجود برای مقابله و حل چالش‌های بسیار بزرگتر و باور به تأثیر مشارکت و همکاری بین بخشی به عنوان یک اصل مهم در پیشبرد کارها، همچنین وظایف و اهداف تعریف شده سازمانی خود، جلسه سی و ششم شورای آینده‌نگاری و نظریه‌پردازی سلامت را به موضوع "راهکارهای ارتقاء اعتماد جامعه پزشکی به داروهای تولید داخلی" اختصاص داد. در این نشست که با حضور ریاست فرهنگستان و ۴۲ نفر از اعضای شورای آینده‌نگاری، اعضای گروه‌های علمی علوم بالینی و علوم دارویی فرهنگستان علوم پزشکی، مسئولین ارشد امور دارو و درمان وزارت بهداشت، تولیدکنندگان و وارد کنندگان دارو و تعدادی از اساتید فرهیخته علوم دارویی و پزشکی، نمایندگان مجلس شورای اسلامی ایران و مسئولین سابق دارویی کشور، رأس ساعت ۸ صبح روز پنج‌شنبه ۹۳/۹/۲۷ در محل سالن اجتماعات فرهنگستان برگزار شد. بدلیل اهمیت و گستردگی موضوع جلسه طولانی شد و بحث‌ها ناتمام ماند، لذا مقرر شد بقیه مذاکرات و نتیجه‌گیری به جلسه دی ماه شورا موکول گردد. جلسه سی هفت شورا روز پنجشنبه ۹۳/۱۰/۲۵ با دعوت و حضور شرکت‌کنندگان جلسه قبل برقرار شد.

چکیده حاضر در قالب چالش‌های اصلی و راهبردهای کلی تهیه شده است. در این نوشتار فقط فهرست پیشنهادها و چالش‌های مطرح شده در جلسه سی و هفتم آمده است. خلاصه‌نهایی بعد از برقراری جلسه آخر و انجام بحث‌های تکمیلی و تأیید ذینفعان منتشر و در اختیار مسئولین مربوط در امر دارو و درمان و سلامت کشور قرار می‌گیرد.

ب) موضوع:

راهکارهای ارتقاء اعتماد جامعه پزشکی به داروهای تولید داخلی

ج) محورهای اصلی بحث:

۱. ارزیابی کیفیت داروهای تولید داخل بر پایه مستندات مبتنی بر شواهد
۲. نقش وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در تقویت اعتماد پزشکان در مصرف داروهای داخلی

۳. نقش پزشکان در ارتقاء اعتماد جامعه پزشکی به داروهای تولید داخل

د) چالش‌های اصلی:

۱. برخی چالش‌های تأثیرگذار بر ترویج تجویز و مصرف داروهای خارجی و افزایش تقاضای القایی. تجویز داروهای خارج از فهرست، واردات داروهای تک‌نسخه‌ای، ارتباط غیر سالم پزشک و واردکنندگان داروهای خارجی، عدم امکان پرداخت هزینه‌های تک‌نسخه‌ای توسط وزارت بهداشت، عدم اجرای قانون مصوب در برنامه سوم توسعه در خصوص ممنوعیت تجویز داروهای خارج از فهرست، وجود داروهای تحت license و قیمت بالای آنها، بالابودن قیمت وارد کردن دارو از مجاری قانونی، اصرار برخی از پزشکان به تجویز داروهای برند خاص، فزونی تقاضای غیرمنطقی بیماران و پزشکان برای کسب مجوز وارد کردن داروهای برند خاص، افزایش در روند بازار داروهای وارداتی از نظر ارزی و ریالی.
۲. چالشها و موانع توسعه تولید و ارتقا کیفیت داروهای تولید داخل و جلب اعتماد جامعه پزشکی نسبت به داروهای تولید داخل. عدم حمایت از مالکیت معنوی، نداشتن برنامه‌ریزی و برنامه جامع برای انجام درست خصوصی‌سازی، افزایش بی‌رویه و غیرمنطقی شرکت‌های واردکننده دارو، قیمت‌گذاری سخت‌گیرانه و غیرمنطقی داروهای تولید داخل، رفتار کمپانیهای دارویی و پزشکی، ایجاد محدودیت توسط دولت، عدم حمایت کافی سیستم بانکی، عدم حمایت لازم دولت از صنعت دارو و به روز شدن تجهیزات و امکانات، داشتن فرصت تبلیغات بیشتر برای شرکت‌های وارد کننده دارو، کمبود منابع برای کم کردن فاصله درآمدی و ایجاد رقابت داروهای ساخت داخل و خارجی، مشخص نشدن اختیارات وزارت بهداشت برای منع تجویز داروهای تک‌نسخه‌ای در قانون.
۳. چالش‌های فرا روی نظام دارویی کشور در جلب اعتماد و اطمینان بخشی به ذینفعان در مصرف داروهای تولید داخل. وجود فکر و دیدگاه‌های متناقض درباره صنعت داروسازی و تولیدکنندگان دارو در مسئولین و ذینفعان، ضعف در اطلاع‌رسانی، عدم ارتباطات درست و مشارکت مردم، منطقی عمل نکردن نظام قیمت‌گذاری، عدم توانایی کافی سازمان غذا و دارو به لحاظ ساختار و وظایف در انجام وظایف نظارت و کنترل بازار دارویی کشور، عدم وجود اراده کافی در وزارت بهداشت برای انجام نسخه‌نویسی و کارهای پزشکی بیماران از طریق کارت هوشمند، عدم پذیرش ضعف‌های خود و مقصر دانستن دیگران در رکود و ضعف و شکست برنامه‌ها، کمبود تحقیقات جامع کشوری، وجود برخی ضعف‌های عملکردی در سندیکا. چالش‌های پیش روی آموزش، توانمندسازی و ارتقا فرهنگ تجویز مصرف دارو.
۴. ناکافی بودن اطلاعات، آموزش و ارتباطات کارآمد بین تولیدکنندگان، جامعه پزشکی و مصرف‌کنندگان دارو.

عدم استقرار یک سیستم مدیریت اطلاعات پاسخگو در دارو، در دست نداشتن اطلاعات دقیق و جامع در زمینه‌های مختلف دارو در کشور، غفلت از جنبه‌های اجتماعی دارو و عدم ارتباط مناسب با صنعت، پزشک و بیمار، عدم آگاهی‌بخشی و آموزش گروه‌های هدف، مردم، جامعه پزشکی و بخش خصوصی در جهت ارتقاء سواد سلامت و فرهنگ مصرف دارو. عدم کوریولوگ مناسب مبتنی بر رویکرد اجتماعی و بحث اقتصاد دارو برای رشته‌های داروسازی، برقرار نبودن تعامل مطلوب بین جامعه پزشکی و مردم و تولیدکنندگان داروهای داخلی.

۵. ناکارآمدی ساختار و برنامه‌های تأثیرگذار بر سلامت، تولید داروهای داخل و ارتقاء تعامل و اعتماد جامعه پزشکی.

عملی نشدن سطح‌بندی خدمات و نظارت و پیگیری نظام‌مند، عدم اراده و پیگیری برای عملی شدن طرح ژنریک در مسئولین سلامت کشور، نظارت ناکافی بر شیوه درمان و کنترل نسخ بر اساس داروهای ژنریک، عدم اتخاذ سیاستها و استراتژیهای مناسب برای اولویت‌گذاری پیگیری بویژه پیشگیری سطح اول، عدم اهتمام کامل و تسریع در اجرای شدن سیاستهای کلی سلامت، ابلاغی مقام معظم رهبری.

پیشنادهای کلی:

۱. اراده و اهتمام کامل در اجرای سیاست‌های کلی سلامت، فرمایشات مقام معظم رهبری، اسناد بالادستی از طریق اتخاذ سیاستها، اولویت‌گذاری و اجرای برنامه‌های فراگیر در حوزه مربوط به دارو.

۲. تلاش برای جلب اعتماد و اطمینان مردم و پزشکان به داروهای تولید داخل و تقویت تعامل بین جامعه پزشکی و تولیدکنندگان دارو از طریق:

تولید محصولات کارا و هزینه‌اثربخش‌تر، تقویت ارتباط و جریان اطلاعاتی بین پزشکان و بخشهای تولید دارو در کشور، اتخاذ سیاستها و استراتژیهای منجر به تولید داروهای با کیفیت و قیمت مناسب، برنامه‌ریزی و برخورد منطقی با ورود داروهای بیماریهای صعب‌العلاج، اصلاح شیوه درمان و کنترل نسخ، نظارت و کنترل در همه فرآیند دارو، نظارت دائم بر نسخه‌نویسی مبتنی بر داروهای ژنریک و برخورد منطقی و باز خورد به افرادی که خارج از فهرست دارو تجویز می‌کنند، بهره‌گیری از همه منابع و امکانات موجود آموزشی و اطلاع‌رسانی در کشور، بازنگری و ارتقاء برنامه آموزشی داروسازی با رویکرد اجتماعی و بحث اقتصاد دارو، به روز شدن سیاست دارویی و فهرست دارو، فعال‌تر شدن سندیکا.

۳. اطلاع‌رسانی، دانش‌افزایی و فرهنگ‌سازی جامعه در خصوص تجویز و مصرف دارو در مردم، از طریق: توسعه برنامه‌های آموزشی نظام‌مند، آموزش به گروههای هدف مردم، جامعه پزشکی و بخش خصوصی و در

- زمینه‌های مختلف سواد سلامت و سبک زندگی سالم، سازماندهی گروه‌های غیردولتی و مردمی برای اطلاع‌رسانی و مراقبت، توسعه IT و انجام امور پزشکی و دارویی بیماران از طریق کارت هوشمند.
۴. تلاش برای عملی شدن سیاست‌های کلی سلامت ابلاغی و دستور مقام معظم رهبری در جهت اجرایی شدن برنامه‌های حمایت از تولید داخلی، سطح‌بندی خدمات، طرح ژنریک، اولویت‌گذاری برنامه‌های پیشگیری، و به تبع آن توسعه تولید دارو و فرآورده‌های دارویی و پزشکی و به روز کردن کارخانه‌ها و دستگاه‌ها.
۵. حمایت دولت از تولیدکنندگان داخلی دارو، دادن فرصت برابر به تولیدکننده داخلی با واردکننده‌های داروهای خارجی و ایجاد شرایط منطقی برای تولیدکنندگان متناسب با انتظارات از آنها، کنترل رفتار شرکتهای دارویی و پزشکی، ایجاد شرایط رقابت و کم کردن فاصله بین واردکننده‌ها و تولیدکنندگان داخلی دارو، تغییر رویکرد دولت و سیاستگذاران نسبت به صنعت داروسازی به عنوان صنعت ارزآور همانند صنعت نفت و پتروشیمی، حمایت سیستم بانکی برای توسعه قدرت تولید و صادرات داروهای تولید داخل.
۶. استفاده مسئولین دارویی کشور از موقعیت و فرصت بوجود آمده برای وزارت بهداشت در دولت جدید و نگرش مثبت و توجه آن به بخش دارو و درمان برای ارائه و اجرای برنامه‌های فراگیر در زمینه دارو در کشور.
۷. اصلاح و تقویت ساختار سازمان غذا و دارو و تأمین الزامات و ملزومات، اختیارات قانونی، منابع و امکانات به ویژه نیروی انسانی برای توانمندی و انجام وظایف و مأموریت سازمانی مثل نظارت و کنترل بازار دارویی کشور، نظارت بر کیفیت و ارتقای آن، اعمال قانون برای افراد و شرکتهای مختلف خلاف کار، قاچاق دارو، جمع‌آوری داروهای تقلبی، تبلیغات ناصحیح القایی، انباشت دارو در منازل و...
۸. بکارگیری راهبردهای مؤثر در ارتقاء اراده، توان و تعهد مسئولین و دست‌اندرکاران در همه بخشها و حوزه‌های دارویی به ویژه در سازمان غذا و دارو.
۹. حمایت دولت در قیمت‌گذاری منطقی و تقویت نگرش تولیدکنندگان و اهتمام سندیکا و شرکتهای تولیدکننده دارو در تغییر استراتژی و اتخاذ راهبرد و هدف‌گذاری برای رسیدن به تراز مثبت صنعت داروسازی کشور.
۱۰. گسترش دامنه تحقیقات و ارزیابی در حوزه و موضوعات دارویی کشور به ویژه تکنولوژی جدید و داروهای تنفسی، با جلب و حضور فعال پزشکان در عرصه تحقیقات مربوط به دارو و افزایش متناسب بودجه تحقیقاتی این حوزه.